

Kaina metams 15 lt., pusmečiui 8 lt., 1 mėn. 1 lt. 50
Kareiviams per pusę pigiau. Užsieny metams 25 lt.
Atskiras numeris 30 centų visiems.

Skelbimai: petito eilutė 40 c., prieš tekstą dvigubai.
Adresas: Kaunas, Nepriklausomybės Aikštė.

40 (384) nr.

Kaunas, 1926. m. rugsėjo m. 29. d. — spalio m. 5. d.

VIII. metai.

Vilniaus kraštas ir mes.

Pastaruoju laiku yra gauta žinių, kad lenkai barbariškai šeimininkaudami visame atplėštame nuo Lietuvos Vilniaus krašte, privedė okupuotus Lietuvos Rytus prie tokio stovio, kad tiesiog baisu ir pamanyti. Šiais laikais, 20 tame šimtmečiuje, panašiai jau nesielgia nė az'atai arba kitos laukinės tautos. Vis tikslai, kultūrai ir civilizacijai besiplečiant, kad ir mažai kultūringose šalyse žmonės vis daugiau įgyja žmoniškumo jausmo, o karo metu su nuginkluotuoju priešininku elgiasi teisingai ir garbingai. Juk ir aršiausias priešas be ginklo būna nepavojingas, arba kitaip sakant, priešas be ginklo — ne priešas.

Tačiau lenkai jau net visame pasaulyje pagarsėjo savo barbariškumu ir negirdėtu žiaurumu okupuotųjų kraštų valdymo atžvilgiu. Savo įgimtojo žiaurumo jie nieku būdu negali paslėpti, o tas kaip tik išeina jų nenaudai. Kad bent savo valdymo pradžioje jie būtų pasistengę savo despotiškumą paslėpti, tai gal būtų įgiję šiokio tokio vietos gyventojų nelenkų palankumo. Gi nūnai jie, atvirkiškai, nesiskaitydami su savo darbo vaisiais, pasiskubino atgrasinti ir atbaidyti nuo amžinai neramios savo lenkiškos žėčpospolitos „globos“ visas ligi šiol pavergtąsias tautas: tiek lietuvius, tiek baltgudžius, ukrainiečius, vokiečius ir kitas tautines mažumas. Šiuos visus nelenkus Lenkijoje jau nuo senesnių laikų kuo įvairiausiais būdais persekioja visi, kas tik nors kiek turi valdžios teisių: pradedant netgi pačių lenkų kareivių nekenčiamais žandarais, žvalgybininkais ir baigiant visagalinčiomis valstybės galvomis.

O ką mūsų tautiečiai ir kitos tautinės mažumos kenčia ir kaip yra lenkų persekiojami, apie tai netgi kiekvieną dieną gauname skaityti visuose lietuvių ir dargi užsienių (nelietuvių) laikraščiuose! Jau vien tikslai kiekvienas „Kario“ n-ris (žr. skirsnį „Okupuotoji Lietuva“) praneša mums nemalonių ir liudnų naujienų iš anapus demarkacinės linijos, kurios giliai sujaudina kiekvieną lietuvių, o ypatingai karių, ir kelia mummyse teisingojo keršto jausmą.

Persekiodami Vilniaus krašto lietuvius, lenkai turi vieną tikslą, kurio siekia jau išties šimtmečius: *sulenkinti visą kraštą*. Tuo tikslu vietos gyventojus lietuvius, kurie ten sudaro žymią daugumą, stengiasi

padaryti lenkais; skiepija jiems lenkiškumo dvasią visur ir visada, išnaudodami tam tikslui kiekvieną progą. Bet pirmiausia lenkai kibo į lietuvių inteligentus ir šiaip jau daugiau susipratusius lietuvius: vienus ištrėmė, o kitus sodina į ka'ėlimus ir kitokiomis priemonėmis atskiria nuo lietuviškųjų kaimų. Mat lietuvių liaudis, pasilikusi be savo vadų, kurie šviečia juos, neleidžia jų skriausti ir kovoja su okupantais, — lenkams jau bus nepavojinga. Tada galės daugiau įsteigti lenkinančių mokyklų, kurios tada, girdi, sugebės greit sulenkinti lietuvių jaunuomenę ir padaryti ją svetimą lietuviškojo kaimo, arba kitaip „chamų“ dvasiai. Čia glūdi svarbiausios priemonės kovai su lietuvių liaudimi.

Bet pastaruoju laiku lenkai tuo dar nesitenkina. Kol dar laiko savo aštriuose naguose nelainingąjį mūsų kraštą, jie stengiasi tą laiką visaip išnaudoti. Jie stengiasi išnaikinti ne tik susipratusius lietuvius, lietuvių kalbą, dainas, lietuvių mokyklas ir t. t., bet *jau pradėjo naikinti visa, kas yra lietuviška ir kas tik primena garsią Lietuvos praeitį!* Lietuvių senovės bei Didžiosios Lietuvos Kunigaikštystės istoriškai ir kultūriškai paminklai (senovės pilys, kunigaikščių rūmai, pilių griuvėsiai ir t. t.) be jokio pasigailėjimo naikinami, griaujami. Lenkams, mat, rūpi ne tik nusikratyti visais daugiau susipratusiais lietuvišiais, kurie rūpinasi lietuvių liaudies švietimu ir kovoja su žiauriais okupantais, jiems rūpi kuo greičiau išnaikinti net visus tuos nieku nekaltus senovės paminklus, kurie yra lenkams labiausiai nepakenčiami garsios Lietuvos praeities liudytojai. Kultūringam žmogui tai pasakyk užsieniuose — tai nieku būdu nepatikėtų, kad dvidešimtame šimtmečiuje civilizuojuoje ir kultūringoje Europoje dar gali atsirasti tokių laukinių žmonių... Bet — deja — taip yra, nors mūsų laikais nė vienas kultūringas žmogus taip nepasielgtų, nes gerbia ir saugoja bet kurios tautos senovės kultūros liekanas, kad galėtų, bendrai, žmonijos praeitį pažinti.

Bet čia, palyginti, dar mažmožiai! Kad lenkai drasko ir ardo istoriškus daiktus, neleidžia pavergtosioms tautoms dargi paprasčiausių liaudies mokyklų steigti ir savo gimtąją kalbą viešai vartoti, mēto našlaičius vaikučius iš lietuvių prieglaudų į gatvę, kolo-

nizuoja Vilniaus kraštą valkatomis bei banditais, įvedė tą kraštą į didžiausią skurdą, vargą ir net į badą ir t. t. ir t. t., — tai visa dar nėra taip baisu! Tasai tik įrodo, kad *lenkai neturi paprasčiausio sąžiningumo, teisėtumo ir žmoniškumo jausmo* netgi mažiausiam laipsnyje! Nūnai Lenkijos vardas yra pagarsėjęs visame pasaulyje. Kuriuo būdu? Ogi lenkų avantiūromis, melagystėmis, žiaurumu ir žvėriškumu! Šiandien beveik jau visa žmonija yra pasipiktinusi lenkais, kurie savo žvėriškumu susilygino su laukiniais žvėrimis.

Norite faktų ar kitų įrodymų? Pasiklausykite, ką pasakoja tie mūsų ginklo draugai ir tautiečiai, kuriems teko būti lenkų belaisvėje, ir kasdien skaitykite mūsų laikraščius, kurie negali baigti surašinėti visų lenkų daromų skriaudų mūsų tautiečiams Vilniaus krašte, persekiojimų ir žvėriškų pasielgimų.

Kaip lenkai kankina ne tik lietuvius, bet gudus ir ukrainiečius savo kalėjimuose — tai sunku dargi ir įsivaizduoti! Mums tenka gana dažnai sužinoti tik vienas kitas tokio žvėriškumo faktas, bet toli gažu ne visi, nes tų žiaurumų liudininkai yra storos kalėjimo mūrų sienos. Yra žinomi faktai, kad lenkai suimtuosius

politiškus nusikaltėlius „tardo“ šiais būdais: kala vinis bei ylas į galvą, laužo šonkaulius, pirštus, skėčia žandus, pila vandens į burną bei nosį ir t. t.

Nepamirškime, jog lenkų kalėjimuose kamuojasi nemaža mūsų brolių lietuvių, kuriems lenkai primeta pramanytus kaltinimus ir kurie yra panašiai tardomi. Kas per žvėriškumas! Negirdėti tie žiaurumai ir persekiojimai tenka daugiausia mūsų tautiečiams, kurių lenkai už vis labiausiai nekenčia nuo senovės. Tokį sunkų jungą ir vergūvę kenčia milijonas lenkų okupuoto Lietuvos krašto gyventojų, kurie kantrybės pritrūkę diena naktis svajoja ir laukia savo išvaduoju iš vakarų. Jie jau senai šaukiasi mūsų pagalbos.

To jungo pančius sutriuškinsim tikrai mes, Lietuvos kariuomenė, pavergtųjų mūsų brolių padedami.

Broliai vilniečiai! Lietuvių tautos sūnūs jau senai girdi jūsų dejavimus ir šaukiant pagalbos — jie tikrai laukia vadavimo valandos išmušant. Priešas iš pietų krašto lietuviams niekuomet nebuvo bausis!

Dar kiek pakentėkite — išeisite per skausmus į lašvę: ir jus greit priglauš Motutė — Lietuva!

P. Jurginis.

Lietuvos gyvenimas.

— *Vyriausybės memorandumas.* Kadangi gaunama vis naujų žinių apie Lenkijos ruošimąsi karan, mūsų vyriausybė įsakė savo atstovams užsieniuose įteikti vyriausybėms, prie kurių jie yra įgalioti, šiuo reikalu memorandumą. Tame memorandumė bus nurodyti Lenkijos ruošimąsi patvirtinantieji faktai ir bus kreipiamas valstybių dėmesys į šį grėsianti Rytų Europos taikai pavojų.

— *Lenkai vis nerimsta.* Lenkų pasienio korpore kareiviai demarkacijos linijos apsaugos III. rajono ribose nuo Trumpaliu iki Gylviškių kaimo linijos gaires perkėlė iš senos vietos į vidurį kelio, kurios seniau stovėjo šalia kelio lenkų pusėj. Rajono viršininkui duotas įsakymas gaires nuo vidurio kelio išmėtyti.

— *Vyriausybės darbai.* Tarpžinybinė ekonominė komisija prie Užsienių Reikalų Ministerijos baigia svarstyti prekybos sutarties projektą su Suomija. Artimiausiomis dienomis projektas bus įteiktas Ministerijų Kabinetai.

— *Lietuvos prekyba.* Rugsėjo 22. d. Užsienių Reikalų Ministerijoje įvyko pasitarimas su ekonominių organizacijų atstovais SSSR prekybos atstovybės pasiūlymui apsvaistyti dėl 1000 arklių užpirkimo Lietuvoje. Atstovybė nori užpirti išbandymui 500 paprastų ir 500 helgų tipo arklių. Atstovybė sutinka mokėti 25% grynais pinigais, o 75% tektų kredituoti. Jei mūsų arkliai pasirodytų rusams tinkami, jie žada pirkti didesnį skaičių arklių. Rusai susidomėję ir mūsų dobilų sėklomis. Gautas pareikalavimas 20 000 pūdų sėklų.

Statistikos žiniomis, Lietuva kasmet galėtų eksportuoti apie 25.000 arklių. Pereitais metais išvežta 22.328 arkliai 14.446.500 litų sumai. Išvežime pirmojoje vietoje stovi Latvija (30% viso eksporto), toliau eina Vokietija (28%), Danija ir Olandija.

Šiais metais arklių eksportas kiek sustojo dėl Vokietijos aukštų muitų. Vokiečiai apdeda arklių 500 markių muitu. Taip pat dėl angliakasių streiko Anglijoje sumažėjo arklių eksportas kasyklų reikalams.

— *Žemės ūkis tobulės.* Žemės ūkio Ministerijos suruoštas liaudies mokytojams žemės ūkio kursas Kaune šiais metais baigė visi lankiusieji 48 mokytojai, kuriems rugsėjo 17. d. išdalinti atatinami pažymėjimai. Visi jie jau išvažinėjo į savo darbo vietas.

— *Lietuvos gydytojai* pakviesti dalyvauti šešioliktojo Londono medicinos parodoje, kuri įvyks spalio mėn. 4.—9. d.

— *Okupuotoj Lietuvoje.* *Šnipų lizdas.* Lenkų spaudos žiniomis, lenkų politinė policija likvidavusi šnipų organizaciją Vileikos ir Molodečno apskrityse, suimdama 20 žmonių. Suiminėjimai tęsiasi.

— *Rimtai grėsia bado pavojus.* Spaudos pranešimu, Vilniaus vaivada priėmė Švenčionių apskr. seimelio delegaciją, kuri paimformavo jį apie apverktiną žemės ūkio stovį Švenčionių apskrityje, kur dėl nederliaus 20% skirtų apsėti laukų lieka be sėklos. Esą, jau gruodžio mėn. 50% smulkių ūkininkų neturėsia duonos, o kovo mėn. jų skaičius sieksias 70%. Nors Švenčionių apskr. gavusi 85.000 zl. pašalpos, bet tai esąs lašas jūroje. Delegacija prašė vaivadą paremti jų reikalavimus vyriausybės tarpe ir paskirti didesnių pašalpų. Tokioje pat padėtyje atsidadė ir Braslavos apskritis.

— *Tik lenkus užtaria.* Druskininkuos pas maršalą Pilsudskį lankėsi Vilniaus krašto karo kolonistų organizacijos atstovų delegacija. Pilsudskis pažadėjo palankiai peržiūrėti visus lenkų kolonistų reikalavimus.

— *Nauji persekiojimai.* Naujo arkivyskupo Jalbzykoviškio atvykimo į Vilnių išvakarėse apelacinis teismas patvirtino pirmos instancijos sprendimą, kuriuo kun. V. Bobinas nuteistas 1½ metų tvirtovės už tariamąjį organizavimą lietuvių šaulių būrių.

— *Draudžia ir pamaldas lietuviams.* Vilniaus bonifratų bažnyčioje uždrausta laikyti atskiros pamaldos lietuvių mokyklų mokiniams, kurių iš viso Vilniuje priskaityta daugiau, kaip 1000. Pamaldos buvo leistos dar vysk. Matulevičiaus.

— *Pradeda susiprasti.* „Kurjer Wileński“, rašydamas dėl nesena Vilniaus lietuvių, gudų ir žydų įteiktų Lenkijos vyriausybei reikalavimų švietimo srityje, abejoja, kad iki šiol varyta pakraščiuose lenkinimo politika turėtų pasisekimo. Laikraštis reikalauja, kad iš neteisingo ir klaidingo priespaudos kelio valdžia išsuktų ir kad konstitucijos dėsniams pagaliam pradėtų būt įgyvendinami.

— *Be reikalo ginklais žvangina.* Vilniaus krašto kariuomenė šiuo metu krašto apsaugos ministerijos ypačingai globojama. Nesena įvykusiuos manevruos Pabradės Pastavų rajone dalyvavęs pats krašto apsaugos ministeris. Vilniaus kariuomenės inspektorais

paskirti gen. Burhad-Bukackis ir gen. Rydz-Smigly gyveną Vilniuj. Vilniaus krašte viešs Pilsudskis ir toliau asmeniškai vedąs ministerijos darbus. Ešą, atostogaudamas Druskininkuos jis turjs nuolat einamųjų klausimų ir kariuomenės darbų pulsą.

— *Suomio ispūdžiai.* Žymus suomių veikėjas ir rašytojas Heikki Välisalmi, didelis Lietuvos draugas, yra išleidęs knygą apie savo kelionę į pietus. Paskutiniam knygos skyriuj jis aprašo savo kelionę po Lenkiją. Välisalmi rašo: „Varšuva nėra padariusi man gero ispūdžio. Visi žmonės išrodo it pavardę ir sugizusio ūpo. Toji modernišką Varšuva apleidžiama mielu noru; oras tenai kaip koks slogutis. Gal būt didžiosios valstybės padėtis bus privertusi kiek aprimti lenkų karštąjį kraują, žinomą iš operetės? Kad tik visas ūkis nebebūtų virleş operete. Lenkijos žiemuose sodžiaus vaizdai vis daugiau primena mūsų. Čionai, regis,

galima būtų jau gyventi tokioj pat nuotaikoj, kaip ir Suomijoj, bet Vilniaus sritis ir ypatingai Lietuvos sienos artimumas išrodo per daug militariški. Stotyse beveik nieko daugiau nebepamatysi, kaip vienus kareivius, net giriose įdinėja raitininkų patruliai. Tai toks likimas būti didžiąja valstybe. Iš pradžių išplėsiama iš mažesnės valstybės žemės sklypas, o vėliau daboja mos sienos, kaip kokia plėšikų landynė. Ir kiekvienas svetimšalis, apleidžias šalį, yra taip čia kratomas, tarytum būtų ieškoma pas jį vogtų daiktų“.

— *Pradėjo siausti banditų gaujos.* Pastaruoju laiku siaučia daug banditų gaujų, kurios atvirai puldinėja ne taip stipriai saugomus įvairius valdžios sandėlius, dvarus, o pastaruoju laiku pradėjo puldinėti ir traukinius. Siaurojo geležinkelio traukinį, tarp Vasiliškių ir Grivičo stočių, banditai sustabdė ir apiplėšė keleivius su grobiu pasislėpė.

Vienas mūsų pulkų per savo metinės šventės iškilmes.

Gerbti piliečių teises — kario pareiga.

Dar žiloje senovėje žmonės pradėjo vienyti į šeimas, gimines, tautas — žmonių sambūrius — kad geriau būtų savo reikalai ginti, sėkmingiau būtų nugalimamos kliūtys. Jau tuomet buvo prieita išvadų, kad toksai žmonių susibūrimas negali be tam tikrų

taisyklių apsieiti, taisyklių kurios būtų visų stropiai saugojamos ir ginamos. Iš tikrųjų, ar gali išsilaikyti ilgesnį laiką šeima, bet kuri žmonių sąjunga, jei pastarųjų dalyviai nežinos kas galima daryti, kas negalima, pradės vaduotis vien savo nusistatymais ar palinkimais?

Bėgliai.

„Vokiečiai ateina, vokiečiai ateina!“ skamba visų lūpuose. Kiekvienas rengiasi palikti savo gimtąjį kraštą, namus ir turtą ir bėgti ten, kur jų akys nematys vokiečių.

Pro Biržus, Pabiržę, N. Radviliškį ir Saločius, Nemunėlio upės link, plaukia lyg jūros banga bėgliai. Po vieną, po du ir po tris vežimus važiuoja iš kiekvieno kiemo nelygiaisiais šunkeliais, visi skubinasį pakliūti į vieškelius. Viename vežime sėdi senukas, kitame tik ką gimdžiusi motina, laikanti dar mažytį kūdikį, trečiame berniukas, kuris gal dar pirmą kartą laiko vadeles rankose ir visi kur tai važiuoja. Užaugusieji prižiūri gyvulių bandų, nes paskum kiekvieno vežimo varomi ir gyvuliai. Karvės išsisklaido ir eina kiekviena savais keliais. Avys nori eiti priprastais keliais į ganyklas. Ėriukai išklydę tarp galvijų, nervingai bliūna. Kiaulės visai nenori eiti iš namų. Drūti, nupenėti meiteliai atgal vien dairosi, botagų mažai baidydami. Puskiauliai staiga drožia į vasa-

rojų ir rugius. Vyrai smarkiai rékauja, moterys bėgdamos verkia, neturėdamos laiko nė ašaroms nušluostyti nuo prakaituotų skruostų. Botagai šniukšti ore. Vaikai klykia. Šunys vaiko gyvulius ir maišosi tarp varovų, nesuprasdami, kas čia dedasi. Kumeliukai braido po rugius ir vasarojų, taip kad tik ausys kartais pasimato. Arkliai žvengia. Tikras pragaras!

Visais vieškeliais ir šunkeliais šimtai vežimų slenka per Nemunėlį į Latviją. Vieškeliu tęsiasi kilometro ilgumo važiuotų, pėsčiųjų ir gyvulių virtinės. Arkliai pamažu kopia savo vėžomis, sunkių vežimų nuilsinti ir sušilę.

Sustoja, bet šiaip taip susitvarkę važiuoja toliau.

Vežimai sunkūs, prikrauti skrynjomis, grūdų maišais ir drabužių ryšuliais. Ant vieno vežimo užkrautas lovys, ant kito gelda, ant trečio lopšys. Viename, kitame vežime žiba dviratis, siuvamoji mašina, arba gramofono trūba. Raudonos ir baltos skarelės marguliuoja kelyje. Kur-ne-kur pasimato puiki skrybelė su strauso plunksna. Ją dėvi stora dvarponė, ar turtinga šeiminkė sūnaus — studento ar dukters —

Seniausių laikų žmonių visuomenė užtat jau turi pasigaminusi atatinamų taisyklių, dažniausiai tam tikrų prisakymų pavidale, kurios, tos taisyklės, ir sudaro vadinamąją teisę. „Tu neturi teisės taip daryti, o aš turiu teisę“, šaukia susivaidiję vyrai. Kas gi yra ta „teisė“? Aišku, tai atatinamos taisyklės, kurios tvarko žmonių santykius, einant kuriomis tam tikrus veiksmus galima daryti, o kitų negalima, jie yra uždrausti.

Žmogus dėl to privalo panašių taisyklių laikytis, gerbti kito teisę, nes pastarosios vieną vertus šiokiu ar kitokiu būdu yra visuomenės nusistatymo pagrįstos, o antra vertus be jų, be tų taisyklių, visuomenė negalėtų gyventi; ji iškriktų, subirėtų.

Senovėje gyvenusi romėnų tauta šiuo klausimu paliko mums dvi labai galias mintis, būtent: „Dura lex sed lex“, kas reiškia: kad ir kvailas įstatymas, kvaila taisyklė, betgi yra įstatymas, o antrą: „Pecat mundus—fiat justitia“ arba „lai prasmenga pasaulis, bet tegyvuoja teisybė“. Iš tų posakių matyt kiek romėnų buvo gerbiama teisė, tos visos taisyklės, kuriomis tvarkomi yra žmonių santykiai, kiek jie laikė sau privalomu jų balsą.

Ilgą laiką maskoliams šeimininkaujant mūsų krašte ir smaugiant mūsų žmones, turėjo išaugti mūsų tarpe suprantamas neapykantos jausmas taip pačių valdovų, taip ir smurto keliu atgabentos tvarkos atžvilgiais. Mūsų liaudis neapkentė savivaliausių rusų valdininkų, neapkentė ir jų įstatymų. Štai kodėl, kai įstatymai liepia nemeluoti, mūsų žmonės kiek galėdami maskoliams melavo, nes meluoti iš tikrųjų tuomet reikėjo, patsai gyvenimas liepė taip daryti. Tačiau dabar kita gadynė atėjo. Dabar mes laisvi esame, turime savo valstybę, dabar jau visai kitos gyvenimo sąlygos. Ir užtat kiek anksčiau žmonių buvo susirūpinta kaip tą įstatymą aplenkė, kaip sumeluoti, tiek dabar turi

būti mūsų įstatymai visų saugojami, o piliečių teisės gerbiamos. Tačiau šiandien mes tuo dar negalime pasigirti.

Senoji, anomis apystovomis pateisinamoji sukimosi taktika giliai nunuodijo mūsų sielą ir mes negerbdami svetimų teisių, išmokome šiandien negerbti ir savo teisę. Štai kad ir mūsų karys. Seniau, kada jį nusitvėrę maskoliai gabeno už tūkstančių verstų į svetimas žemes, jis, kaip tikras belaisvis, žinoma, turėjo gal ir daugiau pamato rūpintis savo asmens patogumais, savo gerbūviu, negu ano krašto gerove. Jis, sakysime, patalpintas į kurio nors gyventojų stubelką galėjo nesivaržydamas ten ir pašeimininkaut, gal dar kokį kandamą dalykėlį nužiūrėti. Juolabiau kad panašiai elgėsi tie patys rusai, tikrieji savo krašto šeimininkai. Tačiau ar galima tokių palinkimų ir dabar laikytis, ar galima kariui varžyti ar stačiai pavergti savo viengencio teises, atsikrausčius, sakysime, kad ir į jo stubelką. O kiek nusiskundžiama mūsų kariais. Tai žiūrėk, tai šeimininkas daikto pasigedęs jo visai neranda, tai paskolintas viedras arkliams girdyti įgijo visai ne tokią išvaizdą, kurią prieš tai buvo turėjęs? Žodžiu negerbiama nuosavybės teisė, nepatenkinamas šeimininko pasitikėjimas ko dėliai žmonės į karį pradeda skersuoti, jam nepatikėti. O ar gali turėti krašte gerą vardą karys, kuriam nepasitikima? Mes juk šiandien ne rusams ne vokiečiams tarnaujame, o Lietuvai—savo motutei. Dėl to privalome branginti krašto pasitikėjimą, turime gerbti genčių teises ir nesilankyti tenai, kur turi būt gautas leidimas, nesavivaliaut, neišdykaut. Reikia atminti, kad viengenti žmonės ir būrianti juos į sauja galia, to būrimosi fundamentas yra kito teisių pagerbimas. Kol to nėra, negali būt šalyje ir vienybės. O mums ta vienybė turi labai rūpėti, negu kitiems.

P. Varinis.

Liktinių puskarininkių gyvenimas kariuomenėje.

Mūsų kariuomenėje tarnauja daugelis liktinių puskarininkių. Jų tarpe yra daug ir vedusių. Sulyginę vedusiųjų ir nevedusiųjų gyvenimą, pamatysime didelį skirtumą. Algos mokamos vienodos; kaip ir kitose įvairiose įstaigose žmonoms joki priedai nemokami. Nevedęs viršila bei puskarininkis gavęs savo algą gali manyti ką nors pirkti nors už savo pusę algos. Kai kuris iš tos pusės pagerina sau maistą, perka sviesto, dešros, arba sūrio pusryčiams, kiti tą pusę šiaip ne-

tiksliai praleidžia. Yra ir tokių, kurie gavę algą deda krauna ją, kad pasiliuosavęs iš kariuomenės arba atėjus juodai dienai, turėtų atsargos ir nereikėtų skursti ir badauti.

Vedęs viršila arba puskarininkis, dvidešimto ar dvidešimt penkto jau laukia su nekantrumu savo algos ir iki pirmos jau turės apie 20 arba 30 litų skolos krautuvei už maistą, nes to vieno kareivio davinio dviems žmonėms pramisti neužtenka, todėl turi pirkti

gimnazistės lydima. Puikiosios noselės susitraukia nuo dulkių, kurios, lyg dūmai, rūksta aplink.

Važiuotojų šalia, kelio pakraščiais, traukia dvi eilės pėsčiųjų. Jie yra podieniai, miestų darbininkai ir amatininkai, kurie neturi arklių, arba neturi ir pažįstamų, kas juos pavežtų. Kiekvienas rūpinasi vien savimi.

Važiuojantieji, pėsčiųjų eilėse pažįstamų pamatę, nusigręžia visai į kitą pusę. Kiekvienas tegul sau žinosi, kaip pasprukti iš vokiečių nagų.

Eina ryšulius ant nugaros nešini, sulinkę ir nuvargę. Kitas nusiavęs, batus per pečius perdėjęs, kelnes ligi kelių atsiraitęs. Kitas savo turtą į ratelius susikrovęs, pats prisikinkęs, tempia alsuodamas ir dažnai sustodamas pasilsėti. Viena moteriškė neša vaiką, skara ant nugaros prisirišusi. Ji pati šluba, todėl, žingsnį žengiant, vaiko galvutė juokingai linguoja. Senutė veda mažą, susirietusią ir gauruotą karvutę, milžtuve rankoje laikydama. Puikus jaunikaitis stumia sugedusį dviratį ir t. t.

Visais keliais važiuoja ir pėsti eina bėgliai. Saulė juos apipila savo spindulių versme. Gyvuliai ir žmo-

nės keliauja sunkiai orą kvėpuodami ir sušilę. Lygumoje dar šiek tiek vėjo dvelkimas gaivina, bet pakalnėse oras troškus ir kojas degina karštas smėlis. Nei debesėlio, nei paunksnio nėra, kur šiek tiek būtų galima sustoti ir prakaitą nubraukti nuo kaktos. Jei koks upelis pasitaiko, žmonės ir gyvuliai didžiausiu triukšmu puola prie jo.

Privažiuoja mažą, iš keliolikos beržų gojelį. Už gojelio matosi namai ir trianguliacijos kuoras ant kalnelio. Kiekvienas stengiasi per gojelį savo kelionę pailginti šiek tiek pakvėpuoti, grynėsiu ir šaltesniu oru. Už miškelio toliau matosi kitokių vaizdų.

Paliai kelią gražus, be žolių avižų laukas, bet ir tą jau naikina. Be abejo tai pats šeimininkas. Be kepurės, marškiniuose geležine akėčia dviem arkliams, rūpestingai akėja savo vasarojų. Drūtas turtingas ūkininkas, važiuojantis puikiuose ratuose, pakelia prie akių ranką, matyti norėjo „padėk Dieve“ sakyti. Bet lūpos susičiaupia. Liežuvis nenori tokiam darbui nieko gero linkėti.

sau maisto iš krautuvės arba turguje, nes kitaip išmisti nėra galimybės. Viršila gauna 100 litų tam gal tiek ir lengviau, negu vyr. puškarininkui už 70 litų ir jaun. už 50 lt. Tiek viršila, tiek vyr. pusk. sulyginus 1921. ir 1922. metus su dabartiniu laiku, vedusiam gyventi yra labai sunku. Minėtais metais vedusieji pusk. gaudavo kareivio davinį ir ant žmonos, todėl sudėjęs du daviniai dviems žmonėms, neskaitant daugiau šeimynos, galima buvo maždaug išgyventi, bet ir tai kai kurių produktų buvo maža ir reikėdavo prpirkti. Kas liečia pinigų, tai sulyginus 1921. metų markių kursą su dabartiniais litais dėl skirtingo nesudaro, nors tada algos buvo mažuma didesnės, nes tuo laiku liktinis viršila gaudavo 375 markes ir galima buvo daugiau ką nupirkti negu dabar už 100

litų. Galima pasakyti, kad tuo laiku, kada buvo duodamas vedusiems puskar. ir žmonai maistas, buvo daug lengvesnis pragyvenimas. Yra ir tokių vedusių puskarininkų, kurie kareivinėse negauna kambario, vienoje dalyje neduoda dėl to, kad nėra, o kitoje atvirkščiai: dėl kažin kurių, nežinau, priežasčių neduoda kambario, bet moka butpinigius sulig. Įsak. Karuomenei 76. Nr. iš 23. m. 5 litus mėnesiui. Dabar kiekvienas žino, kad už 5 litus mėnesiui kambario gauti negalima, Kauno priemiesčiuose prastas kambarėlis vienam mėnesiui kaštuoja 25 litai. Dar vienas užmirštas reikalas, būtent puskarininkų vaikai. Bet ir jie visų užmiršti ir už juos negaunama kaip kitų valdiškų įstaigų tarnautojai vaikų priedo 20 litų mėnesį. Į visą tai reikėtų atkreipti dėmesio. *Vedas.*

Kodel turime viršininkų klausyti.

Dažnai kai kuriam kareiviui kyla mintis, kodel jis turi viršininkų klausyti. „Aš kartais daugiau išmanau, kaip būrininkas“, sako kareivis, „tad kodel aš turiu taip akiai jo klausyti? Gi jei ką nors jam patariu, tai dar pyksta“.

Čia dalykas, brolyti, ne tame, kad tu gerai išmanai. Tiesa, gali būti, kad kartais tu ir už patį generolą dalyką geriau supranti, bet kadangi jis generolas, o tu tik kareivis, tad turi jo klausyti. Garsusis senovės romėnų vadas, Gajus Julius Cezaris, taip kartą yra išsitaręs: «Geriau turėti pulke vieną blogą pulkininką (jei geresnio nėra), negu du, kad ir geru, jei jiedu viens kitam prieštaraus». Čia matai ir yra tas svarbiausias vienybės klausimas. Senovės Romos kariuomenėje, buvo laikas, kada kareiviai klausydavo tik aukščiausio kariuomenės vado; žemesnių vadų ten nebuvo. Ir kas gi išliko? Kilo revoliucija. Vyriausias romėnų kariuomenės vadas buvo Romoj, o jo kareiviai Ispanijoje. Cezariui, kuris tuo laiku buvo maištininkų vadas, pavyko atskirti vadą nuo kariuomenės. Vadas pabėgo į rytus, o jo kareiviai likosi vakaruose. Čia Cezaris pasakė labai gražų, istorišką, ir mūsų laikams atatinamą, pasakymą: «aš pirma sumušiu vadą be kariuomenės, paskui kariuomenę be vado». Taip jis ir padarė. Pirmiau sumušė vadą, paskui jau netvarkingą kariuomenę. Rodos, ką ten tas vienas asmuo—vadas galėtų reikšti. O tačiau be vado, kaip matome, nėra kariuomenės.

Kariuomenė be vado neregys, kuris greit žus didžiausiame miške. Arba įsivaizduok sau priešai staiga

puola jūsų pulką. Vadas įsako šaudyti dešinėn, tačiau tau parankiau šauti kairėn. Ir kasgi atsitiktų? Vieni šaudytų kairėn, kiti dešinėn, tretį žiopsotų ir priešas jus nugalėtų. Bet jei vadas sako: pulkim dešinėn ir ten visi puola, be abejo, jus nugalėtojai. Jei vadas ir blogai būtų davęs komandą, tad jis tuoj pastebės klaidą ir atitaisys ją pats. Čia, mat, svarbus yra kareivių pasitikėjimas savo vadu.

Pietinėje Italijoje, Tarendo respublikoje, romėnams bekovojojant su tarentiečiais, romėnų karvedys, matydamas kaip prieš kareiviai viršininkų liepiami žūna vietoje, turėjo pripažinti: «su šitais kareiviais visą pasaulį nukariaučiau». Romėnai, sužadinti priešų narsumu, pastatė jiems milžinišką paminklą.

Kareivio yra pareiga klausyti viršininko ne dėl to, kad jis to reikalauja, bet klausyti jo kaip žmogaus daugiau žinančio, labiau nusimanančio, prityrusio. Kareivio pareiga yra niekad nesvarstyti viršininko įsakymus, įsakė ir pildyk — labiau už viską. Jeigu įsakymas būtų neteisėtas—už tai atsakys pats viršininkas. Kariuomenėj, ypatingai karo metu, negali būti dviejų nuomonių: noriu ir nenoriu, patinka ir ne, bet visur turi būti viena valia, būtent viršininko, nežiūrint kas jis būtų: viršila, būrininkas arba generolas. Įsakė ir stenkis išpildyti viską kuo geriausiai. To reikalauja iš tavęs kario garbė ir tavo valdinio—kario pareiga.

Saulėžodis.

„Ką jūs darote, kaimyne, argi svetimas jūsų laukus sėjo?“

Akėtojo veide matomas ar paties savęs, ar kito pajuokimas ir panieka.

„Bet svetimas pias. Jiems aš nepaliksiu. Tai geriau aš pats“.

Ir visi bėgo, važiavo nežinia kur, kad tik nematyty tų vokiečių.

Em. Sm.

Feljetonas.

K a p a i.

Einu pro Kauno kapus. Nors ir laiko mažai turiu, bet neiškenčiu neužėjęs. Pasipuošę žalių medžių vainikais gražiai atrodo. Per vartelius įėjus tuojau į akis metasi aukšti propelerių kryžiai, tai a. a. karo-lakūnų leit. V. Raubos ir Pr. Stelmoko kapai. Toliaus žengus, matyti dar daugiau iš propelerių kryžių, irgi žuvusių lakūnų. Toliaus vėl kryžiai. Yra ir prastų medinių kryžių. Bet ten toliau, kokie tai gražiai eilėmis baltuoja? Visą palikęs skubu prie jų. Prisiartinu su plakančia širdimi, sustoju. Tai čia mūsų brangių karžygių am-

žino poilsio vieta, čia jų brangūs mums kapai. Su dideliu įdomumu žiūriu į juos. O jie liūdnai man sako, kad jų prieglobstyje ilsis jaunučiai Lietuvos karžygiai. Jų kryžiai žadina naujus liepsnojančius jausmus, šaukiančius pasišvesti ant tėvynės aukuro.

Nė vienas iš jūsų nenusiminėt, drausoliai! Jūs pilni vilties, jūs gyslose tekėjo mūsų prabočių karžygiškas kraujas. Jis jums sakė: šerkit žirgus, šveiskit kilpas, pentinus, kardus, ir skubėkit į karo lauką ginti nuo plėšrių užpuolikų tėvų žemę. Kaip tikri sūnūs, mylinti savo motiną, tėvynę, nesigailėjote ir gyvybę paaukuoti už ją. Jūs supratote, kad Lietuva galėjo likti laisva ir savaiminga tik per jūsų kruvinus žygius, pasišventimą ir aukas. Skaitys mūsų aukas šių dienų istorija ir didžiuosius Lietuvos karžygius. Jūs darbai bus jiems pavyzdžiumi, iš jūs jie sems pasišventimą, taip kaip dabar mes semiamės iš senovės didvyrių laikų.

Garbė jums, Lietuvos karžygiai, kurie išgirdote tėvynės balsą, atjautėte jos kančias ir petis į petį stojote ginti tėvynę. Didžiukitės savo kilniais darbais, nes jūsų niekad tauta neužmirš!

J. Kuzmickas-Kaunickas.

Kariuomenės gyvenimas.

Naktiniai skraidimai. Naktį į rugsėjo 22. dieną mūsų karo lakūnai darė naktinius skraidymus, taip pat įvairius karinius žvalgymo, bombų mėtymo ir kitus pratimus.

Nežiūrint tokių naktinių pratimų sunkumo ir pavojingumo, lakūnai atliko juos sėkmingai.

Kauno karo sritis. Jau iš vakaro sužinojome, kad š. m. rugsėjo mėn. 1. d. priima komendantūrą naujai paskirtas komendantu pulkin. lt. Skučas. Kitą dieną 12. val. visi komendantūros raštininkai kartu su karininkais ir abiem komendantais nusitraukė ir gavo įsakymą vykti į karo policijos mokyklą. Nuvykus jau radom išrikiuotus mokyklos kareivius, ir laukiame atvažiuojant p. p. komendantų. Pirmąsias atėjo mokyklos viršininkas ir komendantūros karininkai, o vėliau pamatėme atvažiuojant ir komendantus. Naujasis komendantas pasisveikino su kareiviais ir pradėjo klausinėti skundų; skundų pareikšta nebuvo. Po to, plk. leiten. Braziulevičius pasakė: „vyrai! Krašto Apsaugos Ministerio įsakymu, aš nuo šios dienos perduodu komandą pulkin. leiten. Skučui, ir prašau aš jus tai pat klausyti naujojo komendanto, kaip klausėt manęs. Eidami įvairias ir svarbias tarnybos pareigas, pildėt jas sąžiningai. Aš jums už savo tarnybą tarnybos vardu reiškiu padėką, ačiū, vyrai, už tarnystę! Kareiviai atsakė: „tėvynės labui!“. Naujasis komendantas, kreipdamasis į kareivius, pasakė: „Krašto Apsaugos Ministerio įsakymu aš nuo šios dienos esu paskirtas Kauno įgulos komendantu ir pradėjau eiti tas pareigas. Seniau nesivadiname „Kauno įgulos K-dantūra“, bet „Karo Komendantūra“. Iš Kauno karo komendantūros atsirado mūsų pirmieji kareiviai, kurie ir pramynė takus naujos tėvynės. Aš, vyrai, matau, kad esate drausmingi ir tinkamai viršininkų parengti, nes per tą trumpą apmokymo laiką jau atrodote tokiais kareiviais, kokiais reikalinga būti. Jus esate karo policija, tai yra visos kariuomenės branduolis, jums priseina nešti svarbiausios ir garbingiausios pareigos, t. y. stovėti sargyboje prie Valstybės Prezidento, Vyriausio Štabo ir t. t. Todėl visur ir visuomet turit būti drausmingi ir pačią drausmę gerai suprasti. Maža to, kad duotąjį įsakymą išpildai, reikalinga jį gerai suprasti, kodėl duotas įsakymas ir kokiam tikslui aš jį turiu pildyti. Jūsų buvusias komendantas pulkin. leiten. Braziulevičius, eidamas atsakomingas pareigas, ilgą laiką nešė sunkią naštą ant savo pečių. Visuomet rūpindamasis jumis. Todėl už gerą pasidarbavimą pulkininko, kartu su ponais karininkais sušukim trissyk „valio“. Vėliau ir už naująjį komendantą buvo sušukta trissyk „valio“.

Po to komendantūros raštininkai, išrikiuoti atskirai, įteikė gražų baigusio meno mokyklą raštininko Voleškos darbo adresą šio turinio:

„Mūsų Viršininke! su didžia širdgėla, išlydėdami Tamstą iš savo tarpo, palikdami širdyse kuo švelniausį atminimą apie Tamstą, linkėdami kuo geriausios kloties, laimės ir džiaugsmo, tegul ir toliau lobsta ir turtėja Lietuva jūsų darbais ir pasišventimais. Kauno įgulos Komendantūros štabo raštininkai“. Žemiau eina kiekvieno atskirai parašas. Komendantas išreiškęs padėką ir atsiveikinęs išvažiavo. *Viršila Kazlauskas.*

9. pėst. L.K.V. pulkas. Šio rugsėjo mėn. 8. d. rungėsi su Mariampolės L.F.L.S. klubu 1. Rungtynės įvyko pulko aikštėje, griežė orkestras. Publikos prisirinko pusėtmai. Oras buvo nekoks; visą laiką buvo didelis vėjas į vienus vartus, pabaigoj pradėjo lyti. Tik pradėjus žaisti, klubas visu smarkumu puola pulką ir per 5 minutes įvaro vyteniečiams golą. Publika kalba, kad pastaruosius klubas „sulups“. Bet netrukus klu-

bas gauna golą. Žaidimas eina gyviau. Po kiek laiko vyteniečiai gauna antrą golą, bet pasistengia ir įvaro klubui. Pirmas kėlinys baigiasi 2:2. Antrame kėliny puola vartus vėjas ir pradeda linoti. Vieni kitus smarkiai spaudžia. Tuojau klubas įvaro golą. Per 15 min. pulkas atsilygina. Netrukus vyteniečiai vėl gauna golą. Stengiasi „skolą“ atsilyginti, bet pakilo dar didesnis vėjas ir lietus ir baigėsi rungtynės 4:3 klubo naudai.

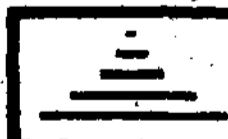
Nors pulko k-doje yra keletas naujų dar nesužadžiusių — lošikų, bet prieš stipriausią Mariampolėje futbolo komandą L.F.L.S. laikėsi neblogai. Vyteniečiai mano revanšuot.

Šio rugsėjo mėnesio 11. dieną pulko naujokai priėmė priesaiką. 10. valandą pulko aikštėje atlaikytos pamaldos. Kapelionas pasakė tai dienai pritaikintą prakalbėlę. Jis paaiškino, kas yra tėvynės meilė ir kas yra priesaika. Ragino suprasti tuodu dalyku ir šiandien tvirtai paširyžti tėvynei tarnauti. Po pamaldų buvo atliktos pačios priesaikos iškilmės. Kiek toliau priekdinta naujokai evangelikai. Žydai, dėl jų šventės, tą dieną nebuvo prisaiškinti. Po priesaikos pulko vadas pasveikino tik ką prisiekusius. Be to, priminė, ko priesaika iš kario reikalauja, kodėl ji atliekama ir kad eilinis yra daug atsakomingesnis už naujoką. Po prakalbos sušukta garsus „valio“. Pro pulko vadą gražiai praeita iškilmės maršu ir pakeltu ūpu išsiskirstė į kareivines. *St. Bls.*

1. pėst. D.L.K.S. pulkas. Nežiūrint visų nepatogumų, pulkas turi savo puikiai įrengtą biblioteką. Knygos kareiviams išduodamos vietoje skaityti ir išsinešti. Laikraščių gi gauna biblioteka: „Lietuva“, „Lietuvos Žinios“, „Ūkininką“, „Liet. Ūkininką“, „Sargybą“, „Pavasari“, „Kari“, „Rytą“, „Trimitą“, „Socialdemokratą“, „Lietuvį“, „Kardą“ ir kitus. Kareiviams įrengtas stalas rašyti laiškus, ir stalas žaislams, iškabinta daug įvairių paveikslų, žemėlapių, stovi gaublys, tik gaila, kad per mažai vietos pačioje bibliotekoje, nėra vietos sustatyti daugiau stalų bei suolų, todėl daugumai priseina stovėti.

Biblioteka atdara šventadieniais ir paprastomis dienomis laisvu nuo tarnybos laiku. Nežiūrint, kad kareiviai mažai turi laisvo laiko, bet beveik visuomet biblioteka pilnutėlė, kas skaito laikraščius, kas rašo laiškus, kiti gi žaislais užsiima, ir taip visi linksmi, patenkinti. Bet dar gaila, kad pulkas neturi savo salės, kaip tą kiti pulkai turi, nors čia yra salė „Aido“, kurią 1921—23. met. valdė 3. pėst. pulkas, bet dabar tą salę valdo išnuomavęs žydas, ir kartais ruošia pusiau žydiškus — lenkiškus vakarus. Ar nebūtų geriau, kad kaip nors pulkas išnuomotų ir įrengtų kino, kaip kiti pulkai. Atsirastų kareivių, kurie sugebėtų suruošti lietuviškus vakarus, o kareiviai turėtų kur linksmiau laiką praleisti, negu kaip dabar lankyti žydiškus vakarus.

Viršila Sikorskis.

Užsieniai.

— **Latviai ir Vilnius.** „Latvijas Sargs“ IX-16 numery deda vedamąjį straipsnį Vilniaus klausimu. Jame daromos aiškios išvados, kad tikrai Lietuva turi teisę į Vilnių ir tik Lietuvai jis gali priklausyti. Griežtai pabrėžiama, kad lenkai Vilnių pagrobė sulaužydami sutartį su Lietuva ir jį laiko savo rankose vien tiktai Prancūzijos remiamų strategijos išvadžiojimų pagrindu. Ambasadorių nutarimas išgauta dėka nenuilstamos Lenkijos akcijos, kuria lenkai stengiasi įtikinti Lietuvą esant neištikimą Santarvės orientacijai. Vilniaus išlaidymas Lenkijai kainojas didžiausias sumas. Mažosios tautos, kurių nepriklausomybės pagrindu turi būti teisė,

neturinti pritarti tokiai Lenkijos kumščio politikai. Tokią politiką remdamos, mažosios valstybės pasirašo sau mirties sprendimą.

— **Lenkija skolose skęsta.** Lenkų finansų ministerijos daviniai, liepos mėn. 1. d. Lenkijos užsienių skolos siekė 3369.775.553 zlotų. Didžiausias Lenkijos kreditorius yra Jungtinės Amerikos Valstybės, kurioms ji skolinga 67% bendros užsienių skolų sumos. Toliau eina skolos austrams ir vengrams apie 10,17%, kurias Lenkija prisiėmusi gavusi dalį jų teritorijos. Prancūzai Lenkija skolinga 8%, Anglijai—7% ir Italijai—5% visų užs. skolų. Likusioji skola tenka Norvegijai, O'andijai, Šveicarijai ir Švedijai.

— **Ką rašo lenkai apie save.** „Gazeta Warszawska Poranna“ piktinasi dėl Lenkijos reklamuotų laimėjimų per rugpiūčio 16. d. legionistų suvažiavimą Kielcuos ir neva dėl Pilsudskio prestižo. Esą, šiomis dienomis visos trys Pabaltijo valstybės nusigręžusios nuo Pilsudskio Lenkijos ir pakeitusios savo kursą užsienių politikoj. Esą pralošta viskas per kelis mėnesius nuo gegužės mėn. 13. d., kas buvo sunkiai išdirbta per metų eilę. Lenkija nepasiekusi savo Pabaltijo politikos tikslo, t. y. Lietuvos izoliavimo. Latvija užmezgusi tiesiogines derybas su Sovietais. Po Rygos pakeitusi politiką ir Suomija su Estija ir visos trys drauge nutariusios tiesioginiai derėtis su SSSR. Orudens Tautų Sąjungos sesijoj visos keturios valstybės nutariusios Ženevoj eiti prieš suteikimą Lenkijai nuolatinės vietos. Laikraštis gailestauja, kad po septynerių metų normalinių draugingų santykių su Pabaltijo valstybėmis, po 1926. m. gegužės mėn. 13. dieną išgąsdintos pasirodymu lenkų scenoj rizikavimo, isterijos, megalomanijos ir karo ambicijų, jos, bijodamos naujos avantiūros rytuose, į kurią galėtų būti įtrauktos, kritingu momentu apleidusios Lenkiją. Nebuvę bendros trijų valstybių konferencijos su Lietuva, bet ir neįvykusi tų valstybių konferencija su Lenkija. Karo delegatų suvažiavimas Kielcuos esą tik maskavęs diplomatinį išsiskyrimą su Lenkija. Pabaltės valstybėse Pilsudskis pralaimėjęs, bet tai esą jį gal išgydysią nuo Napo'eono užgaidų. Pažymėtina, jog lenkų spauda pastaruoju laiku vis plačiau ir drąsiau pradeda kritikuoti vyriausybės darbus ir politiką, sakydama daug karčios tiesos.

— **Brazilija susiprato.** Pranešama, jog Brazilija nusistačiusi vėl grįžti į Tautų Sąjungą.

— **Griežtos meksikiečių priemonės.** Rauterio žiniomis, iš Meksikos, vienos indėnų tautelės sukilėliai užmušę buvusį Meksikos prezidentą Obregoną. Meksikos vyriausybė pasiuntusi į sukilimo vietą savo kariuomenę, kuriai duotas griežtas įsakymas sunaikinti visą tautelę, jei ji nepasiduosianti geruoju.

— **Krito lakūnas.** Lakūnas Fukas, norėjęs lėkti iš New Yorko į Paryžių rugsėjo 21. d. darė bandymus, bet aparatas dėl per didelio prikrovimo pagedo ir nukrito. Žuvo radiotelegrafistas ir mechanikas.

— **Nepaprastas viesulas.** Floridoje (Jungtinėse Amerikos Valstybėse) nepaprastai smarkus viesulas padarė labai daug nuostolių. Viesulas atėjo iš vakarų Indijos per Bahamo salas ir siautė 9 valandas, pasiekdamas 140 mylių greitumo per valandą. Nuo viesulo ypatingai nukentėjo Miami uostas: pirmoji viesulo banga sunaikino didesnę pusę miesto, užliejo jį vandeniu, antra banga visiškai sunaikino miestą ir paskandino jį gili vandeny. Namai sugriuvo. Namų stogai—stulpai, automobiliai plaukioja vandens paviršium. Daug žmonių prigėrė, daug jų nunešta į jūrą. Iš 150 uoste stovėjusių laivų 75 sunaikinti. Nuostoliai siekia 100 mil. dolerių. 50.000 žmonių liko be pastogės. Žmonių iš viso žuvo 2000 ir sužeista 9500. A. J. V. raudonasis kryžius jau surinko 800.000 dolerių nukentėjusiems. Aukos plaukia iš viso pasaulio.

Karo kronika.

— **Neatmezgamas mazgas.** Berlyno istorijos profesorius Dellbrueckas ir keli prancūzai bei amerikiečiai profesorai pasiuntė Tautų Sąjungai prašymą, kuriuo reikalaujama, kad būtų bešališkai apsvarstytas karo sukėlimo kaltės klausimas.

— **Estijos šaulių manevrai.** Spalių mėn. 2. ir 3. d. d. ties Talinu įvyksta dideli piliečių savisaugos (kaitselut) manevrai kuriuose dalyvaus keli tūkstančiai žmonių. Toki pat manevrai įvyks ir provincijoj.

— **Laukia karo?** Pranešama, kad Prancūzija koncentruojanti savo kariuomenę Italijos pasieny. Į vieną vietą jau sukonzentruotos šešios Alpu šaulių divizijos ir keli artilerijos pulkai. Visam Prancūzijos Italijos pasieny įvesta griežta susisiekimo kontrolė.

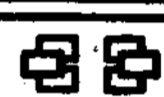
— **Sirijoj** bendra padėtis žymiai pagerėjusi. Daugely vietų sukilėliai smarkiai sumušti. Nustatytas normalus susisiekimas tarp Damasko, Palmyro ir Nebeeko.

— **Vėlesniomis žiniomis,** druzai puolė prancūzų kariuomenę Sirijoj į vasaros vakarus nuo Damasko. Per kovą užmušta daug druzų. Pasak laikraščio, nukentėjo ir prancūzai.

— **Kinai užkabinėja prancūzus.** Kinų baterijos prie Hankeou apšaudžiusios prancūzų kanonierinį laivą, kuris į šūvius atsakęs.

Sporto kronika.

Užsieniai.

Estai 1926. m. Pabaltijo nugalėtojas. Užsibaigus tarpvalstybiniam futbolo sezonui ir apskaičiavus visus rungtynių vaisius išeina, kad pirmą vietą Pabaltijy šiais metais užsipelnė estai, antrą vietą latviai ir mes, lietuviai, trečią vietą.

Estai š. m. turėjo tik vieną pralaimėjimą ir jis buvo prieš Švediją 1:7, vienos rungtynės išėjo lygiomis 1:1 prieš Suomiją, o laimėjo estai dvi rungtynes pas latvius ir pas mus.

Latvija gi laimėjo dvi rungtynes: pas švedus ir lietuvius ir pralaimėjo irgi dvi: suomiams ir estams.

Lietuviai gi pralaimėjo dvi rungtynes ir visas rungtynes. Mums reikia geriau pasimiklinti ir rimčiau ruoštis prie tarpvalstybinio futbolo rungtynių, kad ir mes galėtumėm konkuruoti tuo tarpu bent su estais ir latviais.

Ivairybės.

Vaikingas lietuvis. Skuodo miestelyje gyvena tu-las Adomas Šimkus, 86 metų senelis, buvęs Degėnų dvaro savininko sūnus, per lenkmetį ištremto į Rusiją, kur jis ir mirė. Jis (Adomas Šimkus) pasakoja, jog turėjęs iš keturių žmonių iš viso 37 vaikus (9 sūnus ir 28 dukteris), iš kurių 15 mirė. Kai kurie sūnūs išėję aukštąjį mokslą, bet jo dabar nebešelpia. Verčiasi kasdamas ūkininkams griovius ir, kartais, elgetavimu. Be to, minimas senukas jokia liga nėra sirgęs ir dabar nesergas. Jaučiasi sveikas ir tvirtas.

Kelsta propaganda. Vokietijoje susidarė eugenikų draugija, kuri agituoja Vokietijos moteris, kad kiekviena šeima turėtų tikrai po du vaikus.

Tačiau prieš tokį minėtos draugijos išsišokimą sukilo daugelis vokiečių. Pastarieji nurodo, jog, jeigu tokia sis-

tema anksčiau būtų viešpatavusi Vokietijoje, tai vokiečių tauta nebūtų turėjusi tiek daug genialių vyrų ir dabar jų visai mažai būtų turėjusi. Taip pat nurodoma daugybė pavyzdžių tam patvirtinti, kaip antai: žinomas kompozitorius Bachas buvo tryliktais metais šeimoje, kompozitorius Mocartas buvo septintais, Šumanas (taip pat kompozitorius) buvo penktas, filosofas Kantas buvo ketvirtas vaikas ir t. t.

Vis tik tenka abejoti dėl minėtosios draugijos populiarumo — vokiečiai vargiai paseks prancūzų pavyzdžių.

Kaip žmogus jaučiasi, pakilęs 13 kilometrų aukščio. Prancūzų lakūnas Kalizo, kuris neseniai pasiekė aukščiausią pasaulinį aukščio rekordą, pakilęs su lėktuvu beveik 13 kilometrų aukščio (12 800 metrų), aprašo savo išpūdžius po tos kelionės. „Nepaprastas šaltis (58 laipsnių) buvo dar šiek tiek pakenciamas, nes buvau apsivilkęs keliais kailiniais ir kareiviškais batais, kuriuose buvo jausti amantiniai siūlai. Pastarieji išila, žiūrint šalčio didumo. Nors tam tikri rezervuarai ir tiekė deguonies, tačiau oro skystumas buvo labai įkyrus. Bet biaučiausias jausmas buvo leidžiantis žemyn. Greit didėjęs atmosferos slėgimas yra šimtą kartų biaušnis, negu oro skystumas. Kartais gaudavau išpūdžio, kad tas nepaprastai lengvas oras sutriuškina mano krūtinės ląstą.

Man rodėsi, kad mano galva atsidūrė po garvežio ratais. O juk prieš tai kiek ilgesnį laiką treniravausi: kas rytą atsisėdavau po tam tikru stikliniu gaubtuvu—varpu, iš kurio išplumpuodavo orą ir po to vėl įleisdavo. Jei nebūčiau tuo būdu užsigrūdinęs, tai man pakilus taip aukštai plaučiai būtų, be abejo, sprogę.

— **Japonų prieauglis didžiausias.** Japonų vyriausybės statistikos žiniomis, per 1925.—1926. m. Japonijoje gimę 2.087.000 vaikų ir mirę 875.395 žm.

Iš Kaukazo gyventojų papročių. Indų rašytojas Shaid Suhraudy vienam anglų laikrašty aprašo vieną įdomų savo gyvenimo nuotyki.

Bakų apylinkėse (Kaukaze) jis susipažino su keletu čečencų, kurie pasikvietė jį pas save į svečius ir pasižadėjo palydėti per kalnus.

Suhrauidas buvo įtariamasis bolševikų priešas, todėl jis bijojosi, kad jo nesuimtų.

Vienas naujųjų jo pažįstamų, palydovų, vedė arklį į kaimą, kur buvo apsistojęs aukštas valdžios asmuo. Indas iš tolo pamatė senį žila barzdą, bet kai prisitartino prie jo, ūmai pro jo (indo) ausis pradėjo zvimbti kulipkos. Indas manė, kad jau pateko į žabangas.

— Tamstai nėra ko bijotis,—paaiškino palydovas.—Pas mus yra tokis jau pasitikimo paprotys. Tamsta matai, kaip mes gerai šaudome, kad nė viena kulipka tamstos nepalietė. Jei kuris šaudamas būtų tamstą sužeidęs, tai to šaulio bobutė liktų tą patį dieną sušaudyta.

Nieko sau paprotys. Šauliai bando savo taiklumą, bet sveičiui negali būti malonus tokis rizikas.

Mūsų skaitytojų balsai.

Svarbiu reikalu „o mokslas daug gali“. Daug jau buvo „Kary“ ir „Karde“ rašyta apie liktinius puskarininkius, bet apie jų parinkimą ir išsilavinimą—nė žodžio.

Iki šiol dar nebuvo surinkta žinių apie liktinių puskarininkių cenzą ir nebuvo kalbėta, kad tik didesnio išsilavinimo puskarininkiai paliktini liktiniais, nes jų darbas tiek administracijos, tiek rikiuotės srity yra žymiai produktyvesnis už mažamokslus. Tai gerai žino kiekvienas viršininkas.

Dabar jau daugelis jaunuolių baigę vidurinę, o net ir aukštesnę mokyklą patenka į kariuomenę. Išstarnavę būtinąją tarnybą jų vieni paleidžiami į atsargą, o kiti pasilieka ir toliau tarnauti.

Gal vieni sakys, kad mokslo cenzas (turima galvoj 2-4 kl. mokslas) nedaug turi reikšmės, nes ir be cenzis, toj ar kitoj srityj išsilavinęs, taip pat atlieka darbą, kaip ir cenzuotas. Jei mes taip galvotume, tai prieitume to, kad mums visiškai nebus reikalo mokytis, nes iš tų mokslų būtų maža naudės! Taip daugelis bemokslų ir mažamokslų net ir viešai kalba.

Taip galvoti negalime dėl to, kad be cenzis niekuomet neįstengė ir neįstengs, taip administracijos srity tiek rikiuotėj atlikti pavesto jam darbo, kaip žmogus su cenzu, nors jis turėtų ir daug praktikos, nes jo protas nėra tiek lankstus ir todėl jis bus bejėgis naujus sumanymus ir projektus vykdamas.

Ar daug rasis tų praktikų — be cenzis, kurie išlaikytų egzaminus nors iš 2—4 gimnazijos ar vidurinės mokyklos klasių programos labai abejojama.

Žiūrint į tą pačią Karo Mokyklą, 1923-4 m. I I-a kursą priėmė su IV kl., o jau šimet ir ruošiamajam kursui to nepakanka, nes „Lietuvoj“ Nr. 150 š. m. rašoma „Į ruošiamąjį kursą bus priimti baigę VI kl. aukšt. mokyklos ir išlaikę patikrinamuosius egzaminus iš lietuvių kalbos ir literatūros, matematikos, istorijos ir geografijos; į jaunesnįjį kursą — abiturientai“.

Tat matyti ir čia, kad cenzas turi svarbios reikšmės. Visiems gerai žinoma, kad dabar karininkais gali būti vyrai tik Karo M-lą baigę. Reiškia, karininkai turi būti cenzuoti; taip pat, man rodos, turėtų būti reikalaujama nors šio tokio cenzo ir iš liktinių puskarininkų.

Todel man ir nesuprantama, kad iš karininkų vis aukštesnio ir aukštesnio mokslo cenzo reikalaujama o tuo tarpu iš liktinio puskarininkio jokio.

Technikai tobulėjant, o aplinkybėms ir sąlygoms vis sunkėjant, būtinai kartu turi tobulėti ne tik karininkai, bet ir liktiniai puskarininkiai, nes jie yra jų artimiausieji padėjėjai.

Tokie cenzuoti liktiniai daug galės prisidėti prie mūsų kariuomenės tobulėjimo. V-jis.

Redakcijos atsakymai.

Smukninės upuokliui. „Kareivio išpūdžiai amžini“ nedėsimė.

Pasipiktinusiame kariui. Žinutės nuorašas pasiųstas nusikaltusiojo viršininkui. Jūsų pavardė laikoma Redakcijos paslaptį.

Tekusiam. Kareiviai, turį 4 kl. neskiriami tik ūkio tarnybai, t. y. į nerikiuotę, bet ūkio darbams, jeigu yra reikalas skiriami.

St. Jatkauškui. Atskirų numerių skaitytojams civiliams į klausimus neatsakinėjame.

Eil. V. Ūseliui. Į sanitarijos puskarininkų mokyklą priima tik naujokus.

J. Saleliui. Bijantiems nurodyti savo adresą neatsakome.

Eil. P. B. „Dvi valandį po šautuvu“ nedėsimė. Reikia rašyti tik vienoj lapo pusėj. I. Ir nerikiuotės kareiviai tarnauja tiek pat, t. y. kiek ir rikiuotės. II. Pašauktų kareivių šeimynos pašalpos negauna.

Saulėžodžiui. „Būk blaivus!“ nedėsimė, nes tuo klausimu jau daug buvo rašyta „Kary“.

J. M-u-i. „Laikas jau buvo išmokti“ nedėsimė. Jis tiktų kuriam nors civilių laikraščiui.